

Gazdag Erzsébet: Honnan jöttél Télapó

-Honnan jöttél, Télapó?
 -Hóországából, hol a hó
 hegyvastagnyi takaró,
 a tenger meg hat akó.
 Jegesmedve barátom
 varrta meg a kabátom.
 Kibélelte bundával,
 hogy az úton ne fázzam.
 Szarvasomat befogtam,
 szíves szóval biztattam:
 "úgy szaporázd a lábad,

szél se érjen utánad."
 Meseország (világos)
 Hóországgal határos.
 S Meseországból az út
 egyenesen ide fut.
 Szerencsémre nyitva
 volt,
 útközben egy mesebölt.
 Jöttek elém tündérek,
 megkérdezték mit
 kérek.

Mikulás - December 6.

Miklós napja, Magyarországon Mikulás ünnepe. Ezen a napon a gyerekek kitisztított cipőjükbe ajándékot kapnak.

De vajon honnan ered ez a kedves ünnep?

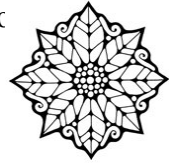
Mikulás, vagyis Szent Miklós püspök volt, a keleti egyház máig is legtiszteltebb szentje. Életéről keveset tudunk, de a jótéteményeiről számtalan legenda maradt fenn. A legismertebb legenda szerint a szomszédságában lakó férfinak volt három lánya, akiket férjhez akart adni, de nagy szegénységben éltek, így nem volt hozomány a leányok számára. Szent Miklós az éj leple alatt a lányok ablakába három zacskó aranyat tett, hogy megmentse becsületüket, és tisztességesen férjhez tudjanak menni. Innen ered az a szokás, hogy a gyerekek cipőjüket az ablakba állítják ajándék reményében.

Az európai népeknél kezdetben a Mikulást hosszú ősz szakállú, csuklyás, földig érő köpönyeget viselő aggastyánként ábrázolták. Angliában a XVII. század óta jelenítik meg, máig legnépszerűbbek a viktorianus kor mikulásai.

Szent Miklós ünnepe Amerikában a XIX. században keveredett össze karácsony ünnepével, ekkor vált Christmas Fatherré (Karácsony Apó).

A Mikulás hagyományosan rénszarvas szánon közlekedik, a finnek szerint egyenesen Lappföldről indul a világ minden tájára. Az amerikai gyerekek nem csak a Mikulást kedvelik nagyon, de kedves szánhúzó rénszarvasát is, Rudolfot.

Zelk Zoltán: Télapó és a hóember

Én egy csókától hallottam,
 csóka a toronytól,
 a torony meg tavaly télen
 hallotta a holdtól,
 ha igazat mondanak a
 csókák és a tornyok,
 akkor én is ti néktek most
 színigazat mondok.
 Így kezdte a hold, a torony,
 a csóka is így szólt:
 az udvaron egy hóember
 mit gondolt, nem gondolt,
 azt gondolta, dehogy fog ő
 egész télen állni,
 ő lesz az első hóember,
 ki megtanul járni.
 Ennyit gondolt a hóember
 egy szóval se többet,
 s indulna már, mikor hallja,
 jóestét köszönnek,
 ő is köszön, ő is mondja:
 "Jó estét kívánok!"
 s látja, hogy egy piros csizmás
 öreg ember áll ott.
 Jó, hogy jöttél, öregember,
 épp ebben a percben
 gondoltam, hogy útra kelek,
 induljunk hát ketten.
 Látom, nagyon öreg lehetsz,

fehér a szakállad,
 Lehet, hogy a világot már
 kétszer is bejártad."
 "Körül bizony kétszer,
 százszor
 és még százezerszer-
 feleli nagy nevetve a
 piros ruhás ember-
 de nem gyalog, úgy nem
 győzném,
 hanem szánon járok-
 úgy nézzél rám, te hóember,
 a Télapót látod!"
 Így történt, hogy akkor este-
 látta aki látta-
 együtt szállt fel a hóember
 s Télapó a szánra,
 együtt vittek ajándékot
 házról házra járva,
 míg csak üres nem lett végül
 a Télapó zsákja.
 Ahány házba csak bementek,
 ahányból kijöttek,
 lett a répaorrú vándor
 egyre-egyre könnyebb,
 várták őket minden házban
 kályhával, meleggel,
 így olvadt el reggelre, az
 útra kelt hóember!

Enyedi György: A hóember

Fekete szén a szemem,
szép sudár a termetem,
orrom répa, nagy darab,
a fejemen vaskalap.

Szám is van, fülemig ér,
hónom alatt seprűnyél,

s hósubámon - még illet!
kilenc apró gomb fityeg.

Ág hegyéről csöpp veréb
szállt a vállamra elébb:
arra volt kíváncsi tán,
hogyan szelel a pipám?

DECEMBER - KARÁCSONY HAVA - TÉLELŐ - ÁLOM HAVA

November 29: Az adventi időszak kezdete

Ebben az évben novemberre esett a karácsonyváró időszak kezdete. Az advent a karácsonyt megelőző négy hét időszaka, ez idő alatt igyekeznek az emberek felkészülni a közelgő nagy ünnepre. És itt most nem csak az ajándékvásárlásra gondolhatunk! Az advent az elcsendesedés, az elmélkedés időszaka is.

Téli asszonyi ünnepek

Amikor a mezőgazdasági munka befejeződött, az asszonyok munkaidejük jelentős részét fonással töltötték. November második felében kezdődött a fonás, és gyakran farsangig tartott. Tilos volt azonban fenni az egyházi és népi ünnepeken, jeles napokon, így Borbála, Luca és Karácsony két napján. November-december hónapban egy sor, női munkatilalommal kapcsolatos jeles napot találunk, s ilyenkor szokták a lányok találgatni, ki lesz a férjük.

András napon a lányok böjtöltek, csak három szem búzát ettek, három csepp vizet ittak, s akkor megálmodták, hogy ki lesz a férjük. András a halászsok és takácsok védőszentje, a néphagyományban házasságszerző szentként játszott fontos szerepet. Az ő nevéhez fűződnek az esztendő folyamán a legnagyobb számban a férjjósló, szerelemvarázsló rítusok. Egyes területeken még ma is élnek olyan népszokások, hogy a lányok este szilvás gombócot főznek, mindegyikbe beleraknak egy-egy férfinevet tartalmazó papírt, s az első feljövő gombócban található név lesz a férjüké.

Borbála a tűzerek védőszentje is, ebből a hiedelemkörből származik a néphagyományban az a szokás, miszerint Borbála napján csak férfiaknak szabad tüzet rakniuk, sőt egyes vidékeken ezen a napon nők nem is dolgozhattak. A Borbála-nap legfontosabb népi hagyománya a Borbála-ág vágása. A lányok ilyenkor cseresznye- vagy orgonaágot törnek, vízbe helyezik, s ha kizöldül, hamarosan férjhez mennek.

Luca széke, Luca pogácsa, Luca kalendárium, Luca búza

A decemberi asszonyi ünnepek közül hazánkban legjelentősebb a Luca napja.

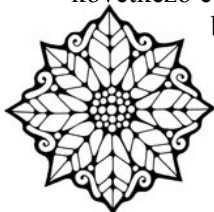
Lányoknak, asszonyoknak tilos ilyenkor dolgozniuk.

Érdekes e naphoz kötődő hagyomány Luca székének elkészítése, melyet kilencféle fából faragott készítője, méghozzá olyan lassan, hogy azzal csak Karácsony estéjére készüljön el. Innen származik a mondás: "lassan készül, mit a Luca széke". Ha elkészítője Karácsonykor az éjféle misén felállt erre a csillag alakú székre, megláthatta a templomban összegyűlték között a falu boszorkányait, mivel azok ilyenkor szarvakat viseltek. Ekkor haza kellett szaladnia háta mögé mákot dobva, amit a boszorkáknak fel kellett csipegetniük, így nehezen követhették. Otthon aztán megsemmisítette a széket.

Luca-nap hajnalán „kotyolni” jártak a kisfiúk. Szalmát vagy fadarabot vittek, s arra térdelve mondták el köszöntőjüket. Utána kukoricával vagy vízzel öntötték le őket a háziak, ők pedig szalmával, fával „megvarázsolják” a tyúkokat, hogy egész évben jól tojjanak. A köszöntésért ajándékot kaptak.

A Luca pogácsát szerelemjósásra használták. A pogácsákba cetliket sütöttek, amire egy-egy férfinevet írtak, azt tartották, ki melyik pogácsát vette ki, olyan nevű férje lesz. Máshol pénzérmét sütöttek a pogácsába, aki megtalálta, annál köszöntött be a gazdagság.

Luca kalendárium: Luca napjától számított 12 nap megmutatta a következő év hónapjainak az időjárását. - Luca búza: a gazdasszony búzát csíráztatott, és ha karácsonyra szárba szökken, jó termést jósoltak. Nem csak nálunk tartják meg a Luca napot, Svédországban is van hagyománya.

A karácsony Jézus Krisztus születésének ünnepe

Mi jut eszébe az embernek a karácsony szó hallatán. Szeretet, család, ajándékok, hó, hideg és persze evés, ivás.

A karácsony Jézus Krisztus születésének ünnepe, áll egymagában a téli ünnepek között, egész ünnepsor épül köré. Az ünnepkör kezdete november végére, december elejére esik, neve advent, mely az eljövotelt, az Úrra való várakozást jelenti. Négy ünnepi vasárnap, s egyéb ünnepnapok, szentek névnapjai tartoznak bele. Ilyenkor adventi koszorút szoktak készíteni, amelyet négy szál gyertya díszít. Ezeket egymás után a négy adventi vasárnapon gyújtják meg.

A fenyőfa, a karácsonyfa

Évszázadokkal ezelőtt karácsony napján életfát, terméshatár-erőket vittek a szobákba, amely az évről évre megújuló természet mágikus jelképe volt, a XIX. században feltűnő díszített fenyőfa ezt teljesen kiszorította, jobban mondva helyettesítette. Csodálatosan közelíti meg a fenyőfa témáját egy mosoni népmonda. Amikor Krisztus Urunk a Földön járt, gonosz emberek elől bujdosnia kellett. Üldözői elől menekülve egy sűrű lombú fa alatt húzta meg magát, ez azonban odaszólt neki: állj odább, mert ha nálam találnak, engem is elpusztítanak. Ezzel utasították el féltükben a többi fák is. Az úrnak ellenségei már a nyomában voltak, amikor egy fenyőfához ért. Alig volt lombja, ezért ágai rejtették el Jézust, aki így meg is menekült.

Az Úr megáldotta a fenyőfát: soha ne hullasd el a leveledet. Te légy a legdélecegebb és a legszívósabb minden társad között, élj meg mindenütt. Légy az emberek öröme és emlékezetemre rajtad gyűjtsanak karácsonyi gyertyát. Ez a mese, a valóság azonban, hogy mindössze talán százötven esztendőre tehető a fenyőfa állítás karácsonyi szokása hazánkban.

Karácsony böjtje

A karácsony böjtje, amely a hamvazószerda és a nagypéntek mellett a legszigorúbb, de örömmel vállalt böjti nap. Ilyenkor reggelire csupán kenyeret és olajba áztatott savanyú káposztát ettek a jó katolikusok. Mások csak kenyéren és vízen böjtöltek. A böjti ebédre üres bableves és mákos guba vagy mákos tészta készült.

A karácsonyi ételek mágikus jelentősége a néphitben

Szinte minden karácsonyi ételnek volt mágikus jelentősége. A bab, a borsó, a mák a bőséget biztosította, a fokhagyma védte az egészséget, a rontás elhárítására diót használtak, a méz az egész életet édessé tette. Egyes vidékeken karácsonykor a kútba dobtak egy almát, vízkeresztkor kihúzták és a család közösen elfogyasztotta, hogy az új esztendőben egészségesek legyenek.

A karácsonyi vacsora

Az ünnep fénypontja mindenütt a karácsonyi lakoma.

A falusi ház legjobban tisztelt bútordarabja mindig is az asztal volt. Megteríteni csak ünnepeken szokták. Karácsonykor piros terítő került az asztalra, a piros az öröm színe. Az asztal alá szalmát helyeztek el, a betlehemi jászolra emlékezve és emlékeztetve. Karácsony nem múlhat el hal, halászlé nélkül. Elmaradhatatlan a pulyka is, akár gesztenyével töltve, vagy csak egyszerűen egészben sütve. Sokan ekkorra időzítik a disznóvágást, így aztán töltött káposzta, hurka-és kolbászhegyek ékesítik az asztalt és terhelik a gyomrot. A diós és mákos bejglivel már csak a szemünket kenegetjük, mert csak az kívánja.

Amíg karácsonykor és más ünnepeken a fő fogáshoz tartozott a pulyka vagy más szárnyas, újévkor nem szabad baromfit enni, mert az hátrafelé kapar, tehát az újévben lemaradást okoz. Ezért ajánlatos ilyenkor a disznó, mert az az orrával előre túr. Innen ered az új évi malac fogyasztásának szokása, vagyis malacot újévkor és nem szilveszterkor kell enni.

*Bor, búzát, barackot,
Kurta farkú malacot,*

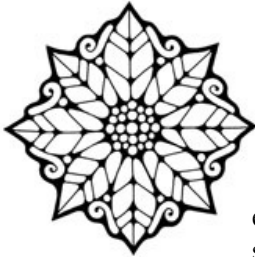
*Kocsijuknak kereket,
Hordójuknak feneket,
Hogy ihassunk eleget.*

*A jószágnak eleséget,
Takarékos feleséget,
Holtig tartó egészséget,*

*Az élőknak megmaradást,
A holtaknak feltámadást,
Adjon az Úr Isten!*

Ezután együtt virrasztott a család egészen az éjféli miséig.

December 24.: Szenteste

Ez az a nap, aminek igazából csak az estéje jeles, hiszen ez a karácsonynak, Jézus születésének, az év talán legszebb ünnepének az előestéje.

December 25.: Karácsony

A hagyomány szerint ezen a napon látta meg a napvilágot egy fiúcska Betlehemben, aki később - a keresztény hit szerint - a világ megváltója lett. Az ő születését ünnepeljük ezen a napon, és persze azt, hogy végre együtt lehet a család. Úgy tudjuk, nálunk Brunswick Teréz grófnő állítatott először karácsonyfát, 1825-ben.

December 26.: Karácsony másnapja

A karácsony szerencsére egy hosszú ünnep, és még erre a napra is juthat sok finom karácsonyi süteményből, szaloncukorból és jókedvből. Sokan ezen a napon látogatják meg ritkán látott rokonaikat, barátait, hogy velük is tölthessenek egy kis időt ezen a szép ünnepen.

December 31.: Szilveszter!

Ez az év egyetlen olyan napja, amikor a kisebbeknek sem kötelező tíz órakerészes a takaródó, hanem éjfélig fennmaradhatnak. Végre el lehet búcsúztatni az óévet sok-sok játékkal, mókával, kacagással!

Itt az ideje az újévi fogadalmaknak is!

Te mit fogsz másképp csinálni 2010-ben, mint az idén?

Hejegetés

December 31-én, a moldvai csángóknál a hejegetés célja, hogy az új esztendőben a gabona, a kenyér mágikus úton való biztosítása. Résztvevői legények, akik elsősorban a lányos házakat keresik fel. A mondókát ostorok csattogása, harangszó, furulya, dob és köcsögdudához hasonló „bika” hangja kísérte. A hejegetés a búza élettörténetét mondja el a mag elvetésétől a kenyér elkészültéig.

„Adjon Isten füvet, fát,

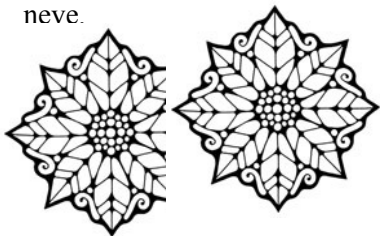

*Tele pincét, kamarát,
Sok örömet a házban*

„Boldogságot a családban.”/magyar népköltés/

Újév napja - január 1.

A télközépre eső, karácsonyi, újévi évkezdő szokások főként abból a hitből nőttek ki, hogy az emberek az egész évi jó szerencsét biztosítsák. Az évkezdő zajkeltés, kolompolás, lármázás oka a gonosz hatalmak, az óévelűzése. A jósló szokások közé tartozik a hagymakalendárium készítése – 12 gerezd fokhagymába sót tesznek, amelyik gerezd reggelre nedves lesz, az annak megfelelő hónapban sok eső vagy hó fog esni, a szilveszteri ólomöntés – frissen öntött ólom formájából jósoldak, a gombócfőzés – a lányok papírszeletekre férfineveket írnak, ezeket gombócokba dugva vízbe dobják, amelyiket először dobja fel a víz, az lesz a leány jövőendő férjének a neve.

*„Bort, búzát, békességet,
fát, füvet, feleséget,
diót, disznót, derelyét,
pénzt, paripát, pecsenyét,
ebben az új esztendőben!
/magyar népköltés/*

ÖKO CSOMAGOLÁS - Kreatív csomagolás

A karácsonyi csomagolás sokat jelent. Egy saját készítésű ajándék megalkotása után nem állhatunk meg ennyinél, a csomagolás is lehet kreatív, fantáziadús. Ne érjük be egy egyszerű csomagolópapírral.

Csomagoljuk az ajándékot natúr papírba. Átköthetjük vastag spárgával vagy banánrost papírral, rafiával díszíthetjük a csomagot tobozzal, szárított narancshéjjal, fahéjrúddal, csillagánizzsal.

Elegáns ajándékot kapunk, ha gyúrt, merített papírba csomagolunk, amihez hasonló szalagot is vehetünk.

Csomagolhatjuk az ajándékot akár újságpapírba is. Persze nem választunk! Lehetőleg ne legyenek rajta képek, csak nem is magyar nyelvű újságot választunk, így kisebb az esélye, hogy a megajándékozott bontogatás

helyett elkezd a csomagolást olvasgatni :)
Kössük át vastag spárgával vagy rafiával. Idén nagy divat lesz, hogy papír helyett selyembe csomagoljuk a hölgyek ajándékát, amit később sálnak is használhatnak. Fantáziánknak semmi sem szabhat határt!

Cipődoboz és szalvéta

Karácsonyi csomagoláshoz érdemes olyan dobozt választani (persze ha nincs cipődoboz, akkor nagyon jó papírdobozokat lehet vásárolni), Az eredmény mindenképpen nagyon látványos, és biztos, hogy senkinek se lesz késztetése kidobni.

A zokni is ajándék

Az ajándék maga is szolgálhat csomagolásra, főleg akkor, ha egy pár zokniról van szó.

Rejthetünk bele apróbb ajándékot, illetve megtölthetjük édességgel is. A hasznos és praktikus ajándék azonnal vicces felhangot kap, főleg akkor, ha további zoknikat rejtünk el benne. A zokniba csomagolt ajándék kicsit hasonlít az angolszász szokásra, amikor a kandallóra akasztott zokniban találjuk meg az ajándékokat.

Maradék anyagból lehet tornazsákhoz hasonló, egyszerű zsákocskát készíteni, az ügyes kezűek valamilyen mintát, például fenyőt, csillagot is varrhatnak rá. A zsákot több évig lehet használni ajándék csomagolására.

Némi fantáziával házilag környezetkímélő változatot is készíthetünk. Kell hozzá egy vesszőből, vagy gyékényből font kosár (mely később zsemlés vagy gyümölcsös kosárként, esetleg növénykaspóként tovább használható) és máris pakolhatjuk bele az ajándékokat. Ha szeretnénk eltakarni a kosár tartalmát, megtehetjük egy batyuserűen összekötött textildarabbal.

Hangoljuk össze az ajándékok csomagolásait, hogy ne legyen zűrzavar a fa alatt.

Mit csináljunk a csomagolóanyagokkal?

A csomagolás révén - különösen karácsonykor - rengeteg hulladék keletkezik. Erre a problémára a megoldás különböző lehet. Először is, anyagában és terjedelmében is egyszerű, de ízléses csomagolásra törekszünk: a csiribiri, színes, műanyag cuccok helyett természetes alapanyagúra, például papírra, ami végső esetben mehet a többi papírral a szelektív gyűjtőtartályba. Másodsor, óvatosan bontjuk ki a kapott ajándékokat (ezzel csak nő az izgalom!), a csomagolásokat gondosan megőrizzük és újrahasználjuk. Ha a barátok, rokonok ismerik ezt a hóbortunkat, nem fognak megbotrálni a kissé viseltes, de azért ízléses csomagoláson.

Megengedhetjük-e környezetünk jelen állapotában ezt a felelőtlen pazarlást? Nem: ám oly hatásosan csillapítják lelkiismeret furdalásunkat a papírtekercekről ránk mosolygó angyalkák, annyira megható egy dísztasak oldalán a pompába öltözött fenyő, a csillagok és a csengők akkora békét ígérnek zsigereinknek – hacsak egy estére is – hogy úgy érezzük: erről nem lehet lemondani, ez a sok szépség ugyanúgy hozzátartozik az ünnephez. Pedig a dekoráció már az árus polcán is szemét, csak meg kell látni benne a gusztustalan, szétépett és összegyűrt gombócot, ami majd nagykarácsony reggelén a kuka mellé gurul.

Vásárlási körútjainkra vigyünk többszöri cipekedésre alkalmas vászontáskát, s kedvesen de határozottan utasítsuk vissza a pénztáros által elővett műanyag változatot. A közkedvelt nyakkendő, zsebkendő, parfüm, stb. típusú ajándékokhoz osztogatott arasznyi nejlonzacskákat is hagyjuk nyugodtan a boltban, méretükből adódóan úgyszintén csak addig használatosak – leginkább feleslegesen – míg a megvásárolt áru haza nem érkezik bennük.

Este harangszóra,
gilingalangóla,
Azt hirdeti, itt az évnek, itt
a fordulója.

Azért friss egészséget,
Bort, búzát, békességet.
Aggyon Isten bőven,
Az újesztendőben.

Karácsonyi habcsók

2 tojásfehérje

20 dkg darált mogyoró

20 dkg cukor

2 evőkanál kakaópor (nem Nesquick!)

A fehérjéből csipet sóval habot verek, amikor keményedni kezd, beleszórom a cukrot és nagyon keményhabbá verem.

Beleforgatom óvatosan a mogyorót és a kakaót is. Kanállal sütőpapírral bélelt tepsire kisebb halmokat rakok a

masszából - egymástól elég távol, mert szétterül -, és

170 fokos előmelegített sütőben kb. 15 perc alatt megsütöm.

